

Nr 9.

Ankom till riksdagens kansli den 12 mars 1942 kl. 11 f. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 1 mars 1940 (nr 117) rörande förbud mot befordran av vissa periodiska skrifter med statliga trafikmedel m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 13 februari 1942 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 55, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementetsärenden föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade förslag till

Förordning

om fortsatt giltighet av förordningen den 1 mars 1940 (nr 117) rörande förbud mot befordran av vissa periodiska skrifter med statliga trafikmedel m. m.

Härigenom förordnas, att förordningen den 1 mars 1940 rörande förbud mot befordran av vissa periodiska skrifter med statliga trafikmedel m. m., vilken enligt förordningen den 21 mars 1941 (nr 151) gäller till och med den 31 mars 1942, skall äga fortsatt giltighet till och med den 31 mars 1943.

I samband med propositionen har utskottet förehaft följande i anledning av densamma inom riksdagen väckta motioner, nämligen

inom första kammaren:

nr 196 av herr *Linderot*;

inom andra kammaren:

nr 258 av herr *Persson* i Stockholm m. fl. samt

nr 262 av herr *von Friesen* m. fl.

I motionerna I: 196 och II: 258 hemställes om avslag å propositionen. I motionen II: 262 hemställes, att riksdagen måtte avslå propositionen eller — därest detta yrkande icke kan bifallas — besluta »sådan ändring i förordningen, att förlängning av transportförbuds giltighet icke kan ske med mindre helt ny anledning härtill framkommit».

Beträffande motiveringen till motionärernas yrkanden får utskottet hänvisa till motionerna.

Genom förordningen den 1 mars 1940 (nr 117) rörande förbud mot befordran av vissa periodiska skrifter med statliga trafikmedel m. m. har Kungl. Maj:t erhållit befogenhet att under vissa förutsättningar meddela för-

bud mot befordran av periodisk skrift med allmänna posten eller såsom express-, paket-, il- eller fraktgods eller på därmed jämförligt sätt med statens järnvägar eller annat av staten ombesörjt trafikmedel eller enskilda järnvägar eller motorfordon i linjetrafik. Förbudet skall meddelas för viss tid, högst sex månader, och må förlängas för högst sex månader varje gång. Innan förbud eller förlängning därav beslutas, skall yttrande inhämtas från en särskild nämnd, tryckfrihetsnämnden.

Förordningen har följande lydelse:

Kungl. Maj:ts förordning den 1 mars 1940 (nr 117) rörande förbud mot befordran av vissa periodiska skrifter med statliga trafikmedel m. m.

Kungl. Maj:t har, med riksdagen, funnit gott förordna som följer:

1 §.

Vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden må Konungen, om vid upprepade tillfällen innehållet i periodisk skrift visat sig ägnat att framkalla fara för rikets säkerhet eller skada rikets förhållande till främmande makt eller undergräva krigslydnaden eller ock därmed åsyftats att förbereda samhällsordningens omstörtande med hjälp av främmande makt eller eljest med våldsamma medel, förordna, att nummer eller häften, vilka utgivits eller framdeles komma att utgivas av skriften, ej må befordras med allmänna posten eller såsom express-, paket-, il- eller fraktgods eller på därmed jämförligt sätt med statens järnvägar eller annat av staten ombesörjt trafikmedel eller enskilda järnvägar eller motorfordon i linjetrafik. Sådant förbud skall ej avse föreskriven befordran till offentlig myndighet. Förbudet skall meddelas för viss tid, högst sex månader, och må förlängas för högst sex månader varje gång. Förbudet må återkallas, då anledning därtill finnes.

Förbud må ej meddelas i annat fall än där skriften i anledning av åtal för dess innehåll i sådant avseende som ovan angives av jury förklarats brottslig, enär innehållet ansetts stridande mot 3 § 7, 9 eller 10 mom. tryckfrihetsförordningen, eller där jämlikt 4 § 12 eller 13 mom. samma lag meddelats förordnande om indragning av skriften samt tryckfrihetskommittén funnit förordnandet skola äga bestånd.

2 §.

Innan förbud enligt 1 § eller förlängning därav beslutas, skall yttrande inhämtas från en nämnd bestående av fem ledamöter (tryckfrihetsnämnden). Nämnden skall utses av Konungen för viss tid. Av ledamöterna skola två utses bland personer, föreslagna av de tidningsmannaaorganisationer, som Konungen bestämmer. För en var av dessa ledamöter skola i enahanda ordning utses två suppleanter. Förslag, som ovan sägs, skall, för att vinna avseende, upptaga minst dubbelt så många personer som de, vilka skola nedledning av förslaget förordnas till ledamöter eller suppleanter. Har förslag icke avgivits, varde förordnande ändock av Konungen meddelat. Av övriga ledamöter skall en vara innehavare av domarämbete. Jämväl för en var av dessa ledamöter skola utses två suppleanter.

3 §.

Förbud, som meddelats jämlikt 1 §, skall även gälla skrift, vilken uppenbarligen utgives för att ersätta skrift, som förbudet avser.

4 §.

Då förbud enligt 1 § träder i tillämpning, skall skriften uteslutas ur det hos generalpoststyrelsen förda tidningsregistret. Skrift, som avses i 3 §, må ej införas i registret.

Generalpoststyrelsen äger, där så finnes skäligt, medgiva abonnent att återfå erlagd postbefordringsavgift för den tid förbudet gäller samt må meddela härför erforderliga bestämmelser.

5 §.

Under tid för förbud enligt 1 § skall innehavare av enskilt trafikmedel, som ej avses i 1 §, vara fritagen från skyldighet att befordra skrift, som förbudet avser, och skrift, varom sågs i 3 §.

6 §.

Föranleder någon uppsåtligen att skrift befordras i strid mot 1 eller 3 §, straffes, där ej gärningen är att bedöma såsom fel i ämbete eller tjänst, med dagsböter; och vare skriften förbruten.

Böter och förbruten egendom tillfalla kronan.

Denna förordning träder omedelbart i kraft och gäller till och med den 31 mars 1941. Förbud jämlikt 1 § må ej grundas på sådant i 1 § andra stycket omförmålt beslut av jury eller tryckfrihetskommittén, som meddelats före den 1 september 1939. Förbud skall ej gälla utöver tiden för förordningens giltighet. I fråga om sådan under nämnda tid begången förseelse, som i förordningen avses, skall vad där är stadgat äga tillämpning även efter det förordningen i övrigt upphört att gälla.

Förordningen, som ursprungligen gällde till och med den 31 mars 1941, har genom förordning den 21 mars 1941 (nr 151) erhållit fortsatt giltighet till och med den 31 mars 1942.

Med stöd av förordningen har Kungl. Maj:t meddelat förbud, som där avses, enligt kungörelser den 21 mars 1940 (nr 146), den 26 april 1940 (nr 266), den 20 september 1940 (nr 831), den 18 oktober 1940 (nr 881), den 21 mars 1941 (nr 152) och den 19 september 1941 (nr 754). Förbudet gäller för närvarande i fråga om fyra tidningar.

I propositionen anför *föredragande departementschefen, statsrådet Westman*, att behov av sådan befogenhet för Kungl. Maj:t, som innefattas i förordningen, kunde antagas föreligga även efter den 31 mars 1942, samt att förordningen därför syntes böra erhålla förlängd giltighetstid, förslagsvis till och med den 31 mars 1943.

I likhet med departementschefen finner utskottet, att behov av bestämmelser av den beskaffenhet som angives i transportförbudsförordningen kan antagas föreligga även efter den 31 mars 1942, då förordningens giltighetstid utgår. Utskottet har med hänsyn härtill icke kunnat ansluta sig till de yrkanden om avslag å propositionen, som framställdes i de i ärendet avgivna motionerna. Vad angår de konstitutionella invändningar mot förordningen, som framförts i motionerna, har riksdagen tidigare genom sitt antagande av för-

Utskottet.

ordningen år 1940 ävensom genom beslutet om förlängning av densamma år 1941 tagit ståndpunkt i frågan, och utskottet anser sig därför sakna anledning att här närmare ingå på denna fråga.

Beträffande det i motionen II: 262 alternativt framförda yrkandet om sådan ändring av förordningen, att förlängning av transportförbud icke kan ske med mindre helt ny anledning härtill framkommit, vill utskottet framhålla, att den i förordningen angivna principiella förutsättningen för transportförbud, nämligen att skriften finnes vara av viss i 1 § närmare angiven, för riket farlig beskaffenhet, givetvis måste föreligga även då förlängning av ett meddelat transportförbud beslutes. Enligt förordningen skall vidare, innan beslut om förlängning av transportförbud meddelas av Kungl. Maj:t, yttrande inhämtas från den i 2 § av förordningen angivna tryckfrihetsnämnden. Tillräckliga skäl ha enligt utskottets mening icke förebragts för att man härutöver skulle kräva, att nytt fällande åtal eller av tryckfrihetskommittén godkänd indragning av skriften vid trupp eller ombord å flottans fartyg skall ha förekommit.

På grund härav får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte, med bifall till propositionen och med avslag å de i ärendet väckta motionerna, antaga det genom propositionen framlagda förslaget till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 1 mars 1940 (nr 117) rörande förbud mot befordran av vissa periodiska skrifter med statliga trafikmedel m. m.

Stockholm den 10 mars 1942.

På första lagutskottets vägnar:

N. GÄRDE.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar *Gärde, Wagnsson, Karl Emil Johanson, Eskhult, Karl Johan Olsson, Theodor Magnusson* och *Brandt*;

från andra kammaren: herrar *Lindqvist, Hedlund* i Östersund, *Björling, Larsson* i Hede, *Landgren, Lindahl, Andersson* i Mölndal och *Gustafsson* i Lekåsa.

Reservation

av herrar *Theodor Magnusson, Brandt* och *Hedlund* i Östersund, vilka yrkat avslag å propositionen.